

Lesbrief 53: december 2018

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Gedichten op straat

De tekst 'PERFEKTIEJONIST' op een T-shirt. Namen van winkels. Verkeersborden met het woord *STOP*. Namen van bushaltes. Teksten op reclameborden en affiches. Op straat valt er heel wat te lezen, zelfs gedichten!

> [Lees verder](#)

Slimme mensen maken d/t-fouten

Hoe goed je ook hebt opgelet tijdens lessen over spelling, en hoe goed je verder ook bent in taal, bijna iedereen maakt in een onbewaakt ogenblik weleens een d/t-fout. Hoe komt dat? Taalwetenschapper Dominiek Sandra deed daar onderzoek naar.

> [Lees verder](#)

Gedichten op straat

Gedichten in het straatbeeld worden weleens straatpoëzie genoemd. In heel wat gemeenten zijn zulke gedichten te vinden. Maar hoe weet je welke gedichten waar te lezen zijn?

Dat vroeg Kila van der Starre zich twee jaar geleden ook af. Zij begon daarom een website om in kaart te brengen waar je in Nederland en Vlaanderen op straat gedichten kunt zien.

De taal speelde geen rol, net zomin als de dragers (muren, gevels, daken, plakkaten, standbeelden, borden, posters, schuttingen, stoeptegels en ramen) en het materiaal (verf, neonlicht, metaal, hout, glas, stickers, plastic, krijt).

Inmiddels heeft Van der Starre meer dan tweeduizend straatgedichten verzameld op de website [Straatpoëzie](#). Daar kun je op een landkaart zoeken naar straatgedichten in jouw buurt. Vaak staat er bij de plaatsaanduiding een foto en wat informatie over het gedicht. Op de website kun je ook zoeken op de titel van een gedicht of de naam van een dichter.

De makers van de straatgedichten zijn zowel bekende als anonieme personen. In een [recent persbericht](#) vind je een heuse top tien met het aantal gedichten per dichter. Ook staat er een lijstje bij met de meestbekeken gedichten op de website.

Vragen bij tekst 1

1 Waarom begon Kila van der Starre een website over straatpoëzie?

Lees de pagina 'Wat is straatpoëzie?' op de website [Straatpoëzie](#). Beantwoord de vragen 2a en 2b eerst voor jezelf en bespreek ze daarna in de klas.

2a Wat wordt er bedoeld met de opmerking dat "poëzie net als onkruid is"? Vertel het in je eigen woorden.

2b De laatste zin luidt: "Samen besluiten we of een bepaalde tekst in de openbare ruimte straatpoëzie is." Stel dat op de muur van een dierenasiel met graffiti geschreven is: "Karel Konijn was hier; zijn hok stond op een kier." Is dat dan straatpoëzie of 'onkruid'? Neem met de klas een besluit.

Beantwoord de vragen 3a en 3b eerst voor jezelf. Bespreek de antwoorden daarna in de klas.

3a Zoek op de website [Straatpoëzie](#) naar een straatgedicht zo dicht mogelijk bij jouw school. Om wat voor soort locatie gaat het? Staat de tekst bijvoorbeeld op de muur van een huis, het raam van een museum, de gevel van een hotel?

3b Past de tekst bij de locatie? Leg je antwoord uit.

4 Op de site van [Neerlandistiek](#) vind je de tien straatgedichten die het meest zijn bekeken op de website [Straatpoëzie](#). Lees de eerste vijf gedichten. Welk gedicht vind jij het best passen bij de locatie? Leg je antwoord uit.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Slimme mensen maken d/t-fouten

Je hebt het al op de basisschool geleerd en toch overkomt het jou waarschijnlijk ook af en toe: ineens wijst iemand erop dat je ergens hebt geschreven over een man die na allerlei misstappen in de goot beland. En dat dit laatste woord op een *t* moet eindigen: *belandt*.

Uit taalwetenschappelijk onderzoek blijkt dat vrijwel iedereen zulke fouten maakt. En dat dit niet komt doordat mensen de regels niet snappen. Die regels zijn ook niet zo ingewikkeld, zegt de Vlaamse taalwetenschapper prof. dr. Dominiek Sandra in [deze video](#).

Het probleem is dat het toepassen van de regels tijd en moeite kost: je moet altijd even nadenken bij een woord als *beland*. Mensen blijken ook vooral fouten te maken als ze haast hebben of aan andere dingen denken.

Ook in dat geval zijn de fouten niet toevallig: mensen kiezen veelal de vorm die ze het vaakst zien. Omdat er in Nederlandse teksten vaker sprake is van 'iemand is ergens beland' dan van 'hij belandt ergens', zijn we iets meer gewend aan de vorm zonder *t*. En dus dringt die vorm zich op als je even snel iets moet schrijven.

Zo leren we uit een schijnbaar onbenullig foutje iets over wat er in ons hoofd gebeurt!

Vragen bij tekst 2

- 1 In de tekst lees je dat bijna iedereen weleens een d/t-fout maakt. "En dat dit niet komt doordat mensen de regels niet snappen." Snap jij de regels? Geef aan of de zinnen goed of fout gespeld zijn:
 - 1a Ik vindt het heel irritant als mensen dt-fouten maken.
 - 1b Wat vind jij daar nou van?
 - 1c En professor Sandra, vind hij dt-fouten erg?
- 2 Professor Sandra vertelt in de video over ons *woordgeheugen*: de opslagplaats van woorden in ons hoofd. De werkwoordsvorm *wordt* komt in geschreven taal vaker voor dan *word*. Daarom zit *wordt* beter in ons woordgeheugen gegrift dan *word*. Wat heeft dit met d/t-fouten te maken? Vertel het in je eigen woorden.
- 3 Professor Sandra vertelt ook over ons *werkgeheugen*. Wat betekent deze term? Kijk op Wikipedia en schrijf de betekenis op in één zin.
- 4 Om te weten of het werkwoord *word(t)* met een *-d* of met *-dt* gespeld moet worden, hebben we het onderwerp nodig: het is *ik word*, maar *hij wordt*. Lees de voorbeeldzinnen hieronder. Waarom wordt ons werkgeheugen zwaarder belast bij het spellen van zin B dan bij het spellen van zin A?
 - A. Ik word echt helemaal gek van al dat lawaai, dus ik doe de deur dicht.
 - B. Omdat ik echt helemaal gek word van al dat lawaai, doe ik de deur dicht.
- 5a Vind jij het irritant als iemand een dt-fout maakt?
- 5b Wat vind jij van het onderzoek van professor Sandra?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij tekst 1

- 1 Van der Starre begon een website om in kaart te brengen waar in Nederland en Vlaanderen welke gedichten op straat te vinden zijn.
- 2a Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'Planten hebben geen interne eigenschappen die ze tot onkruid of niet-onkruid maken. Waarom noemen we een paardenbloem vaak onkruid en een roos niet? Zo is het ook met poëzie: een tekst heeft geen interne eigenschappen die hem tot poëzie of niet-poëzie maken.'
- 2b Eigen antwoord.
- 3a Eigen antwoord.
- 3b Eigen antwoord.
- 4 Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'Ik vind gedicht 3 van Jules Deelder ("Alles blijft; Alles gaat voorbij; Alles blijft voorbijgaan") het best passen bij de locatie. Dit gedicht komt uitstekend tot zijn recht, groot geschreven op een loods langs de snelweg, waar auto's voortdurend met hoge snelheid voorbijgaan.'

Antwoorden bij tekst 2

- 1a Fout: goed is *ik vind*
- 1b Goed: *vind jij?*
- 1c Fout: goed is *vindt hij?*
- 2 Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'De vorm **wordt** komt vaker voor in geschreven taal en zit dus sterker in ons woordgeheugen opgeslagen dan de vorm **word**. Als we niet de tijd hebben om even goed na te denken over d's en t's, pakken we gewoon de vorm die als het ware bovenop ligt, in dit geval **wordt**. En dat is niet altijd juist!'
- 3 Werkgeheugen: 'een tijdelijke opslagplaats van taak-relevante informatie in de hersenen'.
- 4 In zin B staat het onderwerp (*ik*) verder van de persoonsvorm (*word*) af dan in zin A. Ons werkgeheugen moet het onderwerp, waar de spelling van de persoonsvorm van afhangt, dus langer opslaan bij zin B.
- 5a Eigen antwoord.
- 5b Eigen antwoord.